

Briselē, 2025. gada 27. novembrī
(OR. en)

15278/25

SOC 770
EMPL 508
EDUC 435
ECOFIN 1505

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 25. novembris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 959 final

Temats: Ieteikums
PADOMES IETEIKUMS
par cilvēkkapitālu Eiropas Savienībā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 959 final.

Pielikumā: COM(2025) 959 final

Strasbūrā, 25.11.2025.
COM(2025) 959 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par cilvēkkapitālu Eiropas Savienībā

PADOMES IETEIKUMS

par cilvēkkapitālu Eiropas Savienībā

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropas sociālo tiesību pīlārs, ko Eiropas Parlaments, Padome un Komisija izsludināja 2017. gadā¹, ir virzienrādītājs darba nosacījumu un dzīves apstākļu augšupējai konverģencei ES. Tā pirmais princips apstiprina, ka *“ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu vispārīgo un profesionālo izglītību un mūžizglītību, lai varētu saglabāt un iegūt prasmes, kas ļauj pilnā mērā piedalīties sabiedrības dzīvē un veiksmīgi mainīt darbu darba tirgū.”*
- (2) Konkurētspējas kompasā², ko Komisija pieņēma 2025. gada janvārī, ir izklāstīts ceļvedis ES ekonomikas dinamikas atjaunošanai un izaugsmes veicināšanai. Prasmju veicināšana ir atzīta par būtisku veicinātāju, atzīstot, ka augsti kvalificēts darbaspēks ir Eiropas ekonomikas mugurkauls, ražīguma, inovācijas un kvalitatīvu darbvietu virzītājspēks un taisnīgas zaļās un digitālās pārkārtošanās sekmētājs. Komisija 2025. gada martā pieņēma paziņojumu par prasmju savienību³, uzsverot cilvēkkapitāla un uz nākotni vērstu prasmju izšķirošo nozīmi Savienības konkurētspējas un stratēģiskās autonomijas uzlabošanā, sagatavotības stiprināšanā un ilgtspējīgas labklājības atbalstīšanā. 2025. gadā Komisija publicēja arī divus paziņojumus par mākslīgo intelektu (MI), kuros cilvēki un prasmes izcelti kā ļoti būtiski aspekti^{4 5}.
- (3) Kā atzīts prasmju savienībā⁶, integrētā pieeja politikas koordinācijai un pastiprināta daudzpusēja uzraudzība Eiropas pusgada ietvaros nodrošina satvaru, lai virzītu nepieciešamās strukturālās reformas darba tirgos, izglītības un apmācības sistēmās un ieguldījumus cilvēkkapitāla attīstīšanā, ņemot vērā arī starppaaudžu taisnīgumu. Tāpēc šis ieteikums par cilvēkkapitālu ir izstrādāts, lai papildinātu dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnes. Tajā ir apzinātas Eiropas Savienības kopīgo interešu jomas. Attiecīgā gadījumā katras dalībvalsts kontekstā šīs jomas vēlāk tiks analizētas valstu ziņojumos, un tām var pievērsties konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos, kas

¹ [OV C 428, 13.12.2017., 10. lpp.](#)

² Komisijas 2025. gada 29. janvāra paziņojums “ES Konkurētspējas kompass” (COM(2025) 30 final).

³ Komisijas 2025. gada 5. marta paziņojums “Prasmju savienība” (COM(2025) 90 final).

⁴ Komisijas 2025. gada 9. aprīļa paziņojums “MI kontinenta rīcības plāns” (COM(2025) 165 final).

⁵ Komisijas 2025. gada 8. oktobra paziņojums “MI pielietošanas stratēģija” (COM(2025) 723 final), kurā ierosinātas nozaru un starppozaru darbības, tostarp attiecībā uz MI pratību, prasmju pilnveidi, pārkvalifikāciju un prasmju apzināšanu, lai palielinātu MI ieviešanu galvenajās nozarēs un publiskajā sektorā.

⁶ Saskaņā ar Padomes Rezolūciju par izglītību un apmācību Eiropas pusgadā: nodrošināt uz informāciju balstītas debates par reformām un ieguldījumiem (2020/C 64/01).

sniegti Eiropas pusgada cikla ietvaros. Šīm bažām piemīt arī svarīga teritoriālā dimensija, jo Eiropā pastāv ievērojamas teritoriālās atšķirības prasmju un cilvēkkapitāla dotāciju ziņā.

- (4) Katru gadu Nodarbinātības komitejā dalībvalstis saskaņā ar LESD 150. pantu, ņemot vērā kopīgo gada ziņojumu par nodarbinātības situāciju Savienībā un par nodarbinātības pamatnostādņu īstenošanu (LESD 148. panta 5. punkts) un ņemot vērā informāciju, kas saņemta no dalībvalstīm to gada progresā ziņojumos (kas kalpo arī LESD 148. panta 3. punkta mērķiem), izskata visus aspektus, kas saistīti ar nodarbinātības rezultātiem ES.
- (5) ES pastāvīgi trūkst darba ņēmēju un prasmju. Šie ir apjomīgi trūkumi visās dalībvalstīs, reģionos un nozarēs un ietekmē visu lielumu uzņēmumus. ES brīvo darbvieta rādītājs, kas ir darbaspēka trūkuma mērīšanas mēraukla, joprojām ir augsts un tuvu pirmspandēmijas līmenim, proti, 2,2 % (2025. gada 1. ceturksnis)⁷. Kvalificēta darbaspēka trūkums kavē arī ieguldījumus un inovāciju: 68 % vidējo uzņēmumu 2023. gadā⁸ ziņoja, ka prasmju trūkums ir nopietna problēma, un 77 % uzņēmumu norādīja, ka prasmju trūkums 2024. gadā⁹ bija šķērslis ilgtermiņa ieguldījumiem.
- (6) Dažās nozarēs un profesijās vērojams liels darbaspēka un prasmju trūkumu ES mērogā. 2024. gadā ES visbiežāk darbaspēka trūcis tehniskā profila profesijās (tostarp metinātāji un griezēji, būvelektriķi un ar tiem radniecīgu nozaru elektriķi, santehniķi un cauruļu montētāji, skārdnieki) ražošanas un būvniecības nozarēs, veselības aprūpes profesijās (vecākās medicīnas māsas, vispārējās prakses ārsti un specialitāšu ārsti, veselības aprūpes asistenti un fizioterapeiti, un tiek lēsts, ka ESAO valstīs 2022. gadā trūka 1,2 miljoni ārstu, medmāsu un vecmāšu¹⁰). Tajā pašā laikā tikai 12 % ES lauksaimnieku ir jaunāki par 40 gadiem, un tas var apdraudēt ES nodrošinātību ar pārtiku. Tāpat arī transporta nozare saskaras ar plaši izplatītu apmācītu speciālistu trūkumu visos transporta veidos (smago kravas automobiļu, kravas automobiļu, autobusu un tramvaju vadītāji, kā arī jūrnieki, jo īpaši virsnieki)^{11 12}. Plaši izplatīts ir arī IKT speciālistu, būvinženieru un mācītspēku trūkums. IKT speciālisti bija tikai 4,8 % no darbaspēka, kas ir daudz mazāk par digitālās desmitgades mērķrādītāju 2030. gadam (10 %), turklāt pastāv ievērojama dzimumu nelīdzsvarotība. Saistībā ar zaļo pārkārtošanos vairākās dalībvalstīs ir noteiktas 24 profesijas, kurās trūkst darbaspēka, tostarp izolētāji, būvinženieri un gaisa kondicionēšanas un dzesēšanas iekārtu mehāniķi (14 dalībvalstīs), inženiertehniskie speciālisti (12 dalībvalstīs) un jumiķi (11 dalībvalstīs). Eiropai būs jāattīsta spēja veikt aprites pamatuzdevumus, kas jāpielāgo no lineārām uz aprites sistēmām un tirgiem. Šīs prasmes attiecas uz visiem līmeņiem — no arhitektiem un inženieriem līdz atkritumu savācējiem un šķīrotājiem.
- (7) Tehnoloģiskie sasniegumi un zaļā un digitālā pārkārtošanās vēl vairāk palielinās pieprasījumu pēc jaunām prasmēm un saasinās pašreizējo prasmju trūkumu un neatbilstību. Pieaugot MI, atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju, biotehnoloģiju, aizsardzības, kosmosa un drošības vajadzībām, kā arī sarežģītai datu analīzei, pieaug pieprasījums pēc speciālistiem zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (STEM) jomās.

⁷ Vidējais brīvo darbvieta rādītājs laikposmā no 2013. līdz 2019. gadam bija 1,7 %.

⁸ Eiropas Komisijas Nr. 537 11/2023.

⁹ [EIB 2024. gada investīciju apsekojums: pārskats par Eiropas Savienību.](#)

¹⁰ [Eiropas Komisijas/ESAO 2024. gada ziņojums "Pārskats par veselību Eiropā".](#)

¹¹ [EURES Report on labour shortages and surpluses 2024.](#)

¹² [Seafarers - Mobility and Transport - European Commission.](#)

- (8) 2025. gada ziņojumā par stāvokli digitālajā desmitgadē (SDD25) uzsvērts, ka plaša starp pieprasījumu un pieejamajiem talantiem darba tirgū turpina palielināties, jo īpaši tādās jomās kā mākslīgais intelekts, kibernetika, datu analīze un pusvadītāju tehnoloģijas. ES līdz 2027. gadam būs vajadzīgi 6,2–7 miljoni ar MI saistītu darba ņēmēju, un aptuveni 60 % darbaspēka būs vajadzīgas MI prasmes¹³. Kibernetikas jomā ir konstatēts aptuveni 300 000 speciālistu trūkums, savukārt pusvadītāju jomā, ņemot vērā pašreizējās tendences, būs jārisina gandrīz 100 000 jaunu speciālistu trūkums. Dalībvalstu ceļveži liecina, ka arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta digitālajai izglītībai un mūžizglītībai, taču centieni joprojām ir sadrumstaloti un nevienmērīgi, un mazkvalificētu un nepietiekami pārstāvētu grupu iesaiste arvien ir ierobežota. Prognozes liecina, ka bez spēcīgākas kopīgas rīcības un ilgtspējīgiem ieguldījumiem ES nerasnēs digitālo prasmju mērķrādītājus¹⁴.
- (9) Kopš 2023. gada ir pakāpeniski pieauguši pārstrukturēšanas pasākumi un plānotā darbvieta samazināšana. Dažādi pārstrukturēšanas pasākumi un īstermiņa pārmaiņas ir veicinājuši izpratni par to, ka ir nepieciešama steidzama rīcība. 2024. gadā plānotais darbvieta samazinājums visā ES sasniedza aptuveni 65 000, kas koncentrējās konkrētās nozarēs un reģionos¹⁵. Visvairāk tika skartas autobūves, telekomunikāciju un pasta pakalpojumu nozares. Laikposmā no 2019. līdz 2024. gadam autobūves nozare visā ES zaudēja aptuveni 240 000 darbvieta¹⁶. Arī Eiropas tērauda nozare saskaras ar pieaugošu spiedienu, proti, 2024. gadā tika likvidētas 18 000 darbvieta, savukārt ķīmijas nozare 2023. un 2024. gadā ir samazinājusi darbvieta skaitu par aptuveni 15 000. Tas ir īpaši satraucoši, ņemot vērā nozares izšķirošo lomu aizsardzības un kosmosa spēju veidošanā. Kopumā darba tirgu negatīvi ietekmē tirdzniecības plūsmu traucējumi, vājāks globālais pieprasījums un augstākas enerģijas izmaksas.
- (10) Paredzams, ka pārkārtošanās uz klimatneitralitāti, kas jau ietekmē nodarbinātības izaugsmi, līdz 2030. gadam varētu radīt 1–2,5 miljonus papildu darbvieta, ja to papildinās efektīva politika. Neto nulles emisiju industrijas aktā¹⁷ lēsts, ka līdz 2030. gadam neto nulles emisiju industrijās ražošanas darbvieta skaits palielināsies par 350 000. Turklāt, lai sasniegtu ES 2030. gada mērķrādītājus vēja un saules enerģijas jomā, līdz 2030. gadam ir vajadzīgi aptuveni 130 000 līdz 145 000 papildu kvalificētu darbinieku un ar tiem saistītas investīcijas prasmēs 1,1–1,4 miljardu EUR apmērā. Saistībā ar ēku renovāciju paredzams, ka līdz 2035. gadam pavērsies 7 miljoni darbvieta būvniecībā¹⁸. Paredzams, ka arī bruņotie spēki un aizsardzības industrija ievērojami palielinās nodarbinātības līmeni, jo īpaši attiecībā uz personām ar *STEM* un profesionālās izglītības un apmācības (PIA) pieredzi.

¹³ Eiropas MI talantu veidošana un stiprināšana, 2025. gads.

¹⁴ 2024. gada ziņojumā par stāvokli digitālajā desmitgadē tika lēsts, ka bez turpmākas rīcības līdz 2030. gadam tikai 59,8 % pieaugušo iedzīvotāju būtu vismaz digitālās pamatprasmes, kas ir daudz mazāk par 80 % mērķrādītāju.

¹⁵ Eiropas Komisija. Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts, "Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2025", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/1810636>.

¹⁶ Eurostat, [\[lfsa_egan22d\] Employed persons by detailed economic activity \(NACE Rev. 2 two-digit level\) \(2008-2026\)](#).

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1735 (2024. gada 13. jūnijs) par pasākumu satvara izveidi Eiropas neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošanas ekosistēmas stiprināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2018/1724.

¹⁸ *The greening of the EU construction sector* | CEDEFOP.

- (11) Vērā ņemamais darbaspēka un prasmju trūkums iepriekš minētajās nozarēs un reģionos visā ES turpmākajos gados, visticamāk, saasināsies, ko veicinās sabiedrības novecošana un pieaugošais pieprasījums pēc darbaspēka ES stratēģiski svarīgās nozarēs, proti, i) progresīvās digitālajās tehnoloģijās; ii) pārejā uz tīru enerģiju un rūpniecības dekarbonizācijā, tostarp aprites ekonomikā; iii) veselības nozarē un biotehnoloģijās, lauksaimniecībā un zivsaimniecībā, akvakultūrā un bioekonomikā; kā arī iv) aizsardzības industrijā un kosmosa jomā. Šīs problēmas radīs ievērojamu spiedienu uz ekonomiku un darba tirgiem, uzsverot steidzamu nepieciešamību rīkoties proaktīvi. Tāpēc tagad ir ļoti svarīgi uzturēt un uzlabot ES cilvēkkapitālu, izmantojot mērķtiecīgu un dinamisku politiku un investīcijas izglītībā, prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā. Veicinot tādu darbaspēku, kas ir spējīgs izmantot tehnoloģiskos sasniegumus, pielāgoties mainīgajām rūpniecības vajadzībām un izmantot jaunās iespējas, ES var ne tikai mazināt pašreizējo un turpmāko darbaspēka trūkumu, bet arī stiprināt ilgtermiņa ekonomikas noturību un globālo konkurētspēju. Turklāt piekļuve cenas ziņā pieejamiem mājokļiem arī var atvieglot darbaspēka un izglītības mobilitāti un veicināt cilvēkkapitāla un konkurētspējas attīstību.
- (12) Eiropas izglītības un apmācības sistēmas saskaras ar grūtībām nodrošināt visiem izglītojamajiem, jo īpaši tiem, kas nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides, migrantiem, personām ar invaliditāti un romiem, stabilus prasmju pamatus, kas viņiem ļautu aktīvi piedalīties darba tirgū. Pēdējo desmitgažu laikā ir pasliktinājušās sekmes matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs, proti, 2022. gadā aptuveni 30 % 15 gadus vecu jauniešu bija nesekmīgi matemātikā un 25 % — lasīšanā un dabaszinātnēs¹⁹. 2022. gadā tikai 16 % nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu bija labas sekmes lasīšanā, matemātikā vai dabaszinātnēs, kas ir kritums salīdzinājumā ar 21 % 2015. gadā. Ir divreiz lielāka iespējamība, ka migrantu izcelsmes skolēniem pametīs izglītības un apmācības sistēmu ar zemu kvalifikāciju vai bez tās²⁰. Šīs problēmas vēl vairāk saasina atšķirības piekļuvē kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un apmācībai mazāk attīstītos reģionos un nelabvēlīgā situācijā esošos, lauku un attālos apvidos. Vairāk nekā 40 % astotklasnieku trūkst digitālo pamatprasmju²¹. Grūtības bērnībā nāk līdzī arī pieaugušā vecumā: katram piektajam pieaugušajam ir grūtības lasīt un rakstīt. Izglītībai un apmācībai ir būtiska nozīme izglītojamo sagatavošanā kļūt par aktīviem pilsoņiem, piedalīties demokrātiskajā dzīvē, atklāt maldinošu informāciju un droši, atbildīgi un ilgtspējīgi izmantot digitālās tehnoloģijas. 73 % jauniešu (vecumā no 15 līdz 30 gadiem) norādīja, ka izglītība ir nodrošinājusi viņiem nepieciešamo prasmju līmeni dezinformācijas atpazīšanai.
- (13) Neraugoties uz neseno PIA absolventu augsto nodarbinātības līmeni (četri no pieciem 2024. gadā), PIA un mācekļība joprojām saskaras ar problēmām tās pievilcības ziņā, un daudzas profesionālās izglītības programmas cieš no stereotipiem un kopumā netiek augstu vērtētas. 2023. gadā *STEM* programmās tika uzņemti 3,75 miljoni PIA izglītojamo visā ES, kas ir 36,3 % no visiem vidēja līmeņa PIA audzēkņiem. Tas joprojām ir tālu no ierosinātā ES līmeņa mērķrādītāja līdz 2030. gadam sasniegt vismaz 45 %, kas pašreizējā uzņemšanas līmenī nozīmētu, ka vēl 900 000 PIA audzēkņu būtu jāpievēršas *STEM* jomai. PIA vidējā līmenī skolnieces vai studentes ir ļoti nepietiekami pārstāvētas *STEM* jomās.
- (14) Terciārās izglītības līmenī, neraugoties uz lielo pieprasījumu daudzās *STEM* jomās, aptuveni pusē dalībvalstu laikposmā no 2015. līdz 2023. gadam tika reģistrēts *STEM*

¹⁹ Sk. ESAO Starptautisko skolēnu novērtēšanas programmu (*PISA*).

²⁰ Sk. ESAO Starptautisko skolēnu novērtēšanas programmu (*PISA*).

²¹ Sk. starptautisko pētījumu par datorpratību un informācijpratību (*ICILS*).

studentu skaita samazinājums, pašlaik sasniedzot 26,9 % studentu, kas ir tālu no 2030. gada mērķrādītāja, kas *STEM* jomās terciārā līmenī paredz vismaz 32 % studentu. Salīdzinājumā ar citām attīstītajām ekonomikām ES ir otrais zemākais *STEM* terciārās izglītības absolventu īpatsvars uz tūkstoši jauniešu (14,3 %). Doktorantūras līmenī teju četri no desmit studentiem ir uzņēmti *STEM* jomās, bet tikai ļoti neliela daļa IKT jomā. Šo problēmu saasina arī nepietiekama sieviešu pārstāvība *STEM* jomā. IKT ir joma, kurā sieviešu līdzdalība ir viszemākā visās izglītības jomās, un tikai katra piektā studente ir sieviete. Joprojām rada bažas augstākās izglītības priekšlaicīga pamešana, jo īpaši bakalaura līmenī, jo tikai 63 % terciārā līmeņa izglītības studentu iegūst *STEM* grādu trīs gadu laikā pēc teorētiskā kursa beigām.

- (15) Izglītības kvalitāti būtiski apdraud kvalificētu skolotāju trūkums daudzās dalībvalstīs, reģionos, pilsētās un attālos un lauku apvidos. 2024. gadā aptuveni katrs piektais skolotājs²² strādāja skolā, kurā trūka kvalificētu skolotāju, un tas ierobežoja apmācību kvalitāti. Turklāt skolotāju darbaspēka novecošana turpmākajos gados samazinās pieejamo skolotāju skaitu. 2023. gadā 25 % (kas ir vairāk nekā 1 300 000) klašu skolotāju no pamatskolas līdz vidusskolas līmenim bija 55 gadus veci vai vecāki. Turklāt šķietamais profesijas pievilcības trūkums un zemie ienākumi (salīdzinājumā ar citām profesijām, kurām grāds var nodrošināt pieļūvi) veicina skolotāju trūkumu visā ES. Problēmu saasina akūts *STEM* skolotāju trūkums. Dažu teritoriju pievilcības trūkums var ietekmēt arī skolotāju noturēšanu nelabvēlīgā situācijā esošos, lauku un attālos apvidos. Papildu bažas rada skolotāju gatavība tikt galā ar skolēniem ar invaliditāti un/vai īpašām izglītības vajadzībām, un/vai sociālekonomiski nelabvēlīgiem apstākļiem. Turklāt nekonsekventa tehnoloģiju izmantošana skolās, digitālo prasmju novērtējuma trūkums un atšķirīga skolotāju sagatavotība ir kavējusi jauniešu digitālo prasmju izaugsmi, neraugoties uz lielākiem ieguldījumiem digitālajā infrastruktūrā un izglītībā visās dalībvalstīs un reģionos.
- (16) Joprojām problēmas izglītības un apmācības sistēmām visā ES sagādā mācību programmu pielāgošana mainīgajam pieprasījumam darba tirgū. Šajā ziņā svarīga nozīme var būt nozaru prasmju akadēmijām un līdzīgām iniciatīvām²³, kā aicināts arī paziņojumā par tīras rūpniecības kursu²⁴. Dažas dalībvalstis ir veikušas mācību programmu reformas, tomēr joprojām pastāv būtiskas atšķirības starp tām kompetencēm, ko izglītojamie iegūst, un tām, ko pieprasa darba devēji. Piemēram, lai gan 90 % darbvieta ir vajadzīgas digitālās pamatprasmes, šādas prasmes ir tikai 55,6 % pieaugušo ES. Tas Eiropas Savienībā sagādā izaicinājumu arī jauniešiem. Tā kā 42,5 % astotklasnieku nav pietiekamu digitālo pamatprasmju, ir vajadzīgs liels progress, lai sasniegtu ES mērķrādītāju, proti, lai šādu skolēnu būtu mazāk par 15 %²⁵. Līdz ar MI attīstību digitālā pamatprātība kļūst arvien nepietiekamāka, un arvien vairāk jaunu iesācēju darbvieta jaunajiem absolventiem prasa padziļinātas MI prasmes un stratēģisko domāšanu. Šajā kontekstā, kad pastāv neatbilstība starp darba tirgū vajadzīgajām un pieejamajām prasmēm, ir svarīgi nodrošināt PIA mācību programmu atbilstību darba tirgus vajadzībām, aktīvi iesaistot arī sociālos partnerus, un tas pats attiecas uz augstāko izglītību. Akadēmiskās mācību programmas būtu jāattīsta, lai

²² 22 ES dalībvalstīs, kas piedalās *TALIS* 2024. ESAO (2025), *TALIS* 2024. gada rezultāti. *State of Teaching, TALIS, OECD Publishing*, Parīze, <https://doi.org/10.1787/90df6235-en>.

²³ Digitālās desmitgades programmas gada ziņojumos ir izklāstītas galvenās reformas, kas dalībvalstīm jāveic, lai risinātu problēmas šajā jomā.

²⁴ Komisijas 2025. gada 26. februāra paziņojums "Tīras rūpniecības kurss — kopīgs konkurētspējas un dekarbonizācijas ceļvedis" (COM(2025) 85 final).

²⁵ 2023. gada starptautiskais pētījums par datorprātību un informācijprātību (*ICILS*), ko veic Starptautiskā Izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācija (*IEA*).

veicinātu uz nākotni orientētas, daudzdisciplīnu un starpnozaru prasmes, kas ir svarīgas jaunu zināšanu un tehnoloģiju attīstīšanai un izmantošanai. Domājot par jauniešiem, absolventu nodarbināmību kopumā palielina darba vidē balstītas mācīšanās integrēšana mācību programmās: to neseno PIA absolventu nodarbinātības līmenis, kuri piedalījās darba vidē balstītās mācībās, 2024. gadā bija 84,3 % salīdzinājumā ar 69,7 % to, kuri to nedarīja²⁶. Turklāt tikai 73 % jauniešu (vecumā no 15 līdz 30 gadiem) norādīja, ka izglītība ir nodrošinājusi viņiem nepieciešamo prasmju līmeni dezinformācijas atpazīšanai.

- (17) Mūžizglītībai un prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai ir būtiska nozīme, lai cilvēki varētu iet kopsolī ar strauji mainīgo darba tirgu, tostarp pāriet no nozarēm, kurās vērojama lejupslīde, uz augošām nozarēm. Tomēr 2022. gadā tikai 39,5 % pieaugušo piedalījās mācībās iepriekšējā gadā, kas ir par vairāk nekā 20 procentpunktiem mazāk nekā ES pamatmērķrādītājs, proti, 60 % līdz 2030. gadam. Mazkvalificēti pieaugušie, kuri gūtu vislielāko labumu no apmācības, piedalās ievērojami mazāk (11,3 %). Līdzdalība ir zemāka mazāk attīstītos reģionos un stagnējošās teritorijās, tostarp lauku un attālos reģionos, kā arī neaizsargātās grupās, kas saskaras ar papildu šķēršļiem piekļuvē apmācībai. Šīs plaisas pārvarēšanai ir izšķiroša nozīme, lai mūžizglītība kļūtu par taustāmu realitāti visiem, un tam ir vajadzīga paātrināta un koordinēta dalībvalstu, uzņēmumu un sociālo partneru rīcība. ES pašlaik ir ļoti zems finanšpratības līmenis. Saskaņā ar 2023. gada Eirobarometra aptauju augsts finanšpratības līmenis ir mazāk nekā piektdaļai (18 %) ES iedzīvotāju.
- (18) Nākotnes prasībām atbilstošām izglītības un apmācības sistēmām ir vajadzīgs pienācīgs finansējums. Bezdarbība izmaksā dārgi: izglītības priekšlaicīgas pamešanas ikgadējās sociālās izmaksas visā pasaulē līdz 2030. gadam sasniegs 6 triljonus USD²⁷. Pamatprasmju līmeņa pazemināšanās jauniešu vidū visās ESAO valstīs varētu samazināt ilgtermiņa daudzfaktoru ražīguma pieaugumu par aptuveni 3 %. Ieguldījumi cilvēkkapitālā, tostarp iedzīvotāju veselībā un to atbalstošā politikā, veicina augstāku ražīgumu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi.
- (19) Publiskie izdevumi vien nevar apmierināt prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas vajadzības, ņemot vērā transformatīvās problēmas, ar kurām saskaras ES. Pieaugušajiem galvenais mācību veids ir ar darbu saistīta apmācība (2022. gadā četri no pieciem pieaugušajiem izglītojamajiem). Šādu apmācību galvenokārt finansē darba devēji (gandrīz 90 % no visas ar darbu saistītās pieaugušo izglītības). Tomēr katrs trešais uzņēmums nevienam no saviem darbiniekiem nenodrošina nekādus kursus vai cita veida apmācību, un viens no galvenajiem piesauktajiem šķēršļiem ir izmaksas (kopā ar darba slodzi un laika ierobežojumiem). Stimulējot efektīvus privātos izdevumus par prasmēm, tostarp sasaistot publisko iepirkumu ar apmācības saistībām, uzņēmumi tiek mudināti uzņemties lielāku atbildību par sava darbaspēka prasmju attīstīšanu. Valsts atbalsta noteikumi ļauj atbalstīt pakalpojumu sniedzēju, tostarp mazo un vidējo uzņēmumu, apmācību, prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, ja ir izpildīti attiecīgie nosacījumi. Paziņojumā par prasmju savienību ir aicinājums novērtēt attiecīgos noteikumus, lai nodrošinātu, ka tie sniedz labākus stimulus rūpniecībai, tostarp sociālajai ekonomikai, ieguldīt darba ņēmēju prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā. Publiskā un privātā sektora partnerības var mobilizēt papildu ieguldījumus prasmēs un veicināt sadarbību, kā arī nodrošināt labākus stimulus

²⁶ Pamatojoties uz Eiropas darbaspēka apsekojumu, īpašu datu izguvi.

²⁷ [Brunello, G., Rocco, L., Eck, M., 2024, *The price of inaction: the global private, fiscal and social costs of children and youth not learning*, UNESCO.](#)

rūpniecībai, tostarp sociālajai ekonomikai, ieguldīt darba ņēmēju prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā un veicināt sadarbību.

- (20) Neraugoties uz ievērojamiem publiskajiem ieguldījumiem sākotnējā izglītībā dažu pēdējo desmitgažu laikā, izglītības kvalitāte dažās dalībvalstīs un reģionos ir stagnējusi vai pasliktinājusies. Lai maksimāli palielinātu izglītībā un prasmēs veikto ieguldījumu efektivitāti un lietderību, būtiska uzmanība jāpievērš ietekmes novērtējumiem un izvērtējumiem, ko ideālā gadījumā veic pirms īstenošanas, tās laikā un pēc tās, iesaistot visas attiecīgās ieinteresētās personas un pēc iespējas izmantojot savlaicīgus un uzticamus administratīvos datus²⁸. Sociālo ieguldījumu zināšanu centra izveide un starptautiski saskaņotu (*UNECE*) izglītības un apmācības satelītkontu²⁹ integrēšana nacionālajos kontos var uzlabot politikas izvērtēšanu un nodrošināt precīzāku cilvēkkapitālā veikto ieguldījumu atdeves kvantitatīvu noteikšanu. Komisija ir arī izveidojusi Mācību laboratoriju ieguldījumiem kvalitatīvā izglītībā un apmācībā³⁰, kas palīdz dalībvalstīm veikt politikas novērtējumus izglītības jomā, lai publiskos izdevumus izglītībai un apmācībai padarītu rentablākus un balstītus uz pierādījumiem.
- (21) Efektīvai un nākotnes prasībām atbilstoši izglītības un apmācības politikai ir būtiska piekļūstama, viegli saprotama, mērķtiecīga un atjaunināta prasmju apzināšana. Tomēr prasmju apzināšana ES joprojām ir sadrumstalota, un tas kavē uz informāciju balstītu lēmumu pieņemšanu. Neraugoties uz prasmju prognozēšanas metožu izmantošanu dalībvalstīs, joprojām pastāv būtiskas problēmas, tostarp taksonomiju daudzveidība, datu avotu un metožu sarežģītība un ierobežojumi attiecībā uz datu ticamību un detalizācijas pakāpi, kas var ierobežot informācijas izmantojamību. Prognozes par nākotnes pieprasījumu pēc konkrētas profesijas mēdz būtiski atšķirties, atspoguļojot atšķirīgus pieņēmumus par uzdevumu automatizācijas pakāpi un plašāku ekonomisko un demogrāfisko kontekstu. Lai politika būtu pārdomātāka, šie avoti ir jāsalīdzina un jāapvieno.
- (22) Gandrīz katrs trešais darba ņēmējs ES strādā darbu, kas neatbilst viņa prasmēm, un tas liecina par neoptimālu darbaspēka potenciāla izmantošanu. Pārāk stingrs dažu profesiju regulējums un apgrūtinošas atzīšanas procedūras rada šķēršļus ienākšanai darba tirgū un samazina mobilitāti darba tirgū, tādējādi veicinot prasmju neatbilstību un darbaspēka trūkumu gan valstu, gan ES līmenī.
- (23) Eiropas darba devēji saskaras ar grūtībām pieņemt darbā darba ņēmējus no valstīm ārpus ES. Mazāk nekā katrs desmitais mazais un vidējais uzņēmums, reaģējot uz prasmju trūkumu, ir pieņēmis darbā darba ņēmējus no trešām valstīm, un lielākajai daļai šo uzņēmumu šis process ir bijis sarežģīts. Trešo valstu valstspiederīgie bieži saskaras ar sadrumstalotām un lēnām procedūrām kvalifikāciju atzīšanai, kā arī ar pārāk augstas kvalifikācijas un prasmju neatbilstības problēmām. Pārāk augstas kvalifikācijas rādītāji trešo valstu valstspiederīgajiem var būt divreiz augstāki nekā ES valstspiederīgajiem,

²⁸ Sk. Padomes 2024. gada 20. jūnija secinājumus [par darba tirgus, prasmju un sociālās politikas lomu noturīgām ekonomikām](#) un Brīvprātīgos pamatprincipus ES dalībvalstīm, lai izvērtētu reformu un sociālo investīciju darba tirgus, prasmju un sociālās politikas jomās ekonomisko ietekmi. 2024. gada jūnijs.

²⁹ Satelītkonti ir papildu satvari, kas paplašina nacionālos pamatkontus, sniedzot papildu informāciju par konkrētām jomām. Izglītības un apmācību satelītkonti kvantificē ieguldījumus cilvēkkapitālā, mērot izdevumus par formālo izglītību, profesionālo apmācību un neformālo izglītību.

³⁰ <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/learning-lab>.

AR ŠO DALĪBVALSTĪM IESAKA 2026.–2027. gadā rīkoties šādi.

1. Novērst prasmju trūkumu stratēģiskajās nozarēs
  - Virzīt darbības, lai novērstu prasmju trūkumu, īpašu uzmanību pievēršot profesijām, kurās jo īpaši vajadzīgas zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātņu un matemātikas (*STEM*) prasmes, tostarp IKT un MI, stratēģiski svarīgās nozarēs (digitālās un tīrās tehnoloģijas, aprites ekonomika un rūpniecības dekarbonizācija, veselība un biotehnoloģijas, lauksaimniecība un zivsaimniecība, akvakultūra, bioekonomika, aizsardzības rūpniecība un kosmosa nozare).
  - Stiprināt nākotnes prasībām un darba tirgum atbilstošu prasmju paātrinātu un ilgtermiņa nodrošināšanu stratēģiski svarīgās jomās, veicinot partnerības starp izglītības un apmācības sniedzējiem, valsts nodarbinātības dienestiem, sociālajiem partneriem un atsevišķiem uzņēmumiem, kā arī (vietējām) publiskajām struktūrām.
  - Samazināt šķēršļus ienākšanai profesijās un nodrošināt ES un trešo valstu valstspiederīgajiem ātrāku kvalifikāciju atzīšanu stratēģiskajās nozarēs.
2. Stiprināt pamatprasmes nolūkā veidot stabilu pamatu augstākai konkurētspējai
  - Stiprināt rēķinpratības, rakstpratības, dabaszinātņu, digitālo un pilsoniskuma prasmju apguvi jau no agrīna vecuma un visos izglītības līmeņos, īpašu uzmanību pievēršot sociālekonomiski nelabvēlīgā situācijā esošām grupām un personām ar invaliditāti, lai sasniegtu mērķi, kas paredz, ka 15 gadus vecu jauniešu īpatsvaram ar vājām sekmēm pamatprasmju apgūvē vajadzētu būt mazākam par 15 %.
  - Nodrošināt pietiekamus stimulus skolotāja profesijas pievilcībai, jo īpaši *STEM* priekšmetos.
  - Stiprināt skolēnu, studentu un mūžizglītības apgūvēju digitālās prasmes, tostarp mākslīgā intelekta (MI) prātību, izmantot digitālos testēšanas rīkus progresa uzraudzībai un apmācīt skolotājus datorizētām mācībām.
  - Veicināt efektīvu un atbildīgu MI izmantošanu. Pievērsties digitālo ierīču izmantošanas ietekmei uz akadēmisko sniegumu un garīgo un fizisko labbūtību.
3. Stiprināt profesionālo izglītību un apmācību (PIA) konkurētspējas veicināšanai
  - Uzlabot PIA un mācekļības kvalitāti un pievilcību, tostarp novēršot negatīvus priekšstatus, stiprinot nelabvēlīgā situācijā esošu grupu iekļautību un novēršot dzimumu stereotipus, jo īpaši *STEM* programmās.
  - Izstrādāt un īstenot stratēģijas, lai sasniegtu 2030. gada mērķrādītājus, proti, to studentu īpatsvaram, kuri uzņēmti *STEM* jomās sākotnējā vidēja līmeņa PIA, vajadzētu būt vismaz 45 %, un vismaz katrai piektajai no tiem – sievietei; un vismaz 12 % no audzēkņiem profesionālās izglītības un mācību sistēmā būtu jāgūst mācību pieredze ārvalstīs.
  - Stimulēt pietiekamu *STEM* skolotāju un pasniedzēju piedāvājumu un sadarbībā ar uzņēmumiem veicināt darba vidē balstītās mācības.
4. Uzlabot terciārās izglītības rezultātus *STEM* jomā

- Kāpināt terciārās izglītības *STEM* programmu (tostarp augstākā līmeņa profesionālo programmu) spējas, atbilstību un pievilcību jauniešu acīs IKT un MI jomās, nozarēs, kurās ir liels darbaspēka trūkums, un stratēģiskajās jomās.
- Veicināt absolventu MI prātību un stratēģisko domāšanu, sekmēt starpdisciplināras pieejas un uzlabot terciārā līmeņa *STEM* programmu internacionalizāciju, jo īpaši stiprinot kopīgas transnacionālas akadēmiskā grāda programmas inženierzinātņu un *STEM* jomās.

5. Ieguldīt izglītībā un prasmēs

- Veicināt efektīvus un lietderīgus publiskos izdevumus izglītībai un prasmēm, kas ir samērīgi ar apzinātajām problēmām un saskaņotajiem mērķiem un mērķrādītājiem, tostarp izmantojot kohēzijas politikas fondus, tajā skaitā Eiropas Sociālo fondu Plus.
- Veicināt privātās investīcijas prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā un izmantot *InvestEU* sociālo investīciju un prasmju politikas logu.
- Regulāri uzraudzīt un izvērtēt investīcijas izglītībā un prasmēs valsts, reģionālā un vietējā līmenī, izmantojot stabilas un pielāgotas ietekmes novērtēšanas un izvērtēšanas metodes. Gadījumos, kad tas uzskatāms par lietderīgu, balstīties uz Padomes apstiprinātajiem Brīvprātīgajiem pamatprincipiem³¹, lai sniegtu informāciju uz gūtajām atziņām balstītai politikas veidošanai.
- Palielināt administratīvo datu izmantošanu, lai novērtētu publiskā un privātā sektora izdevumu efektivitāti un lietderību izglītībā un apmācībā.

6. Apzināt prasmes, kas vajadzīgas statusa maiņai darba tirgū

- Izstrādāt un piemērot metodiku lielo datu un MI izmantošanai, lai nodrošinātu labāku un savlaicīgāku prasmju apzināšanu, pamatojoties uz esošajiem kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem prasmju apzināšanas avotiem un papildinot tos.
- Turpināt integrēt un palielināt regulāru prasmju apzināšanas izmantošanu valsts, reģionālo un vietējo prasmju un ekonomikas attīstības stratēģiju (pār)izstrādē tādās jomās kā profesionālā orientācija, pārorientēšanās un pāreja no vienas darbavietas uz citu, kā arī nākotnes prasībām atbilstošu mācību programmu izstrādē un attīstīšanā.

Strasbūrā,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*

³¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10779-2024-INIT/lv/pdf>.